

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 29 grudnia 2021 r.

BADK.DPK.133.187.2021

P10-82/21	Data wpływu petycji 25 listopada 2021 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 28 grudnia 2021 r.

RENTY I EMERYTURY

TEMAT

**DOLICZENIE DO EMERYTURY DEPUTATU WĘGLOWEGO DLA
BYŁYCH PRACOWNIKÓW POLSKICH KOLEI PAŃSTWOWYCH**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjęcie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej zmiany ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”, w celu doliczenia do emerytury deputatu węglowego w sytuacji, gdy pracownik otrzymywał deputat węglowy w okresie zatrudnienia w Polskich Kolejach Państwowych.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Zdaniem wnoszącego petycję prawo do otrzymywania deputatu węglowego nie powinno być zależne od otrzymywania tzw. emerytury kolejowej, lecz powinno przysługiwać niezależnie od podstawy prawnej przyznania świadczenia emerytalnego, po spełnieniu określonych warunków. Autor petycji postuluje by prawo do otrzymywania deputatu węglowego było uzależnione od co najmniej dziesięcioletniego okresu zatrudnienia w przedsiębiorstwie „Polskie Koleje Państwowe”, w czasie którego uprawniony otrzymywał deputat węglowy.

Autor petycji podnosi, że uzyskanie prawa do świadczenia emerytalnego na innej podstawie prawnej niż przepisy ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” pozbawia emeryta prawa do otrzymywania deputatu węglowego, to prowadzi do pokrzywdzenia uprawnionego.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 291) reguluje zagadnienia związane z emeryturą kolejową. Na mocy art. 40 ustawy, kolejowa emerytura przysługuje pracownikowi kolejowemu urodzonemu przed dniem 1 stycznia 1949 r., który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla kobiet 55 lat, mężczyzn 60 lat;
- 2) ma okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety i 25 lat dla mężczyzny, w tym co najmniej 15 lat zatrudnienia na kolei, łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia na kolei, o kreślonych w art. 44-45

(enumeratywnie wymienione okresy równorzędne z okresami zatrudnienia na kolei oraz okresy zaliczane do okresów zatrudnienia na kolei).

Deputat to część wynagrodzenia za pracę dostarczona w naturze. Byłym pracownikom kolejowym przysługuje prawo do otrzymania deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego. Ekwiwalent ten to równowartość pieniężna 1 800 kg węgla kamiennego rocznie.

Ustawa z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz. U. z 2021 r. poz. 146) reguluje prawo oraz zasady związane z udzielaniem świadczenia z tytułu deputatu węglowego.

Na mocy **art. 74** ustawy deputat węglowy przysługuje osobie, która była pracownikiem kolejowym, pobierającej emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy. Emerytura lub renta powinna być przyznana na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin, przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych lub przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, jeżeli przysługiwało jej prawo do deputatu węglowego w czasie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty.

Ponadto, prawo to przysługuje również członkowi rodziny osoby wymienionej w zdaniu poprzedzającym pobierającemu rentę rodzinną po byłym pracowniku kolejowym.

Wyplata deputatu następuje w dwóch terminach, wraz z emeryturą lub rentą w marcu – za okres od 1 stycznia do 30 czerwca – oraz we wrześniu – za okres od 1 lipca do 31 grudnia każdego roku. Emerytom lub rencistom przebywającym w domach pomocy społecznej deputat wypłaca się miesięcznie, wraz z wypłatą emerytury lub renty. W przypadku przyznania renty rodzinnej po emerycie lub renciście deputat z tytułu renty rodzinnej przysługuje po upływie okresu, za który został wypłacony zmarłemu.

Wniosek rozpatruje organ rentowy właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej lub jednostka organizacyjna Zakładu wyznaczona przez Prezesa ZUS. Po analizie wniosku i załączonej dokumentacji oraz ewentualnym przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego organ rentowy wydaje decyzję w terminie 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Od decyzji przysługuje odwołanie, które należy wnieść pisemnie lub ustnie do protokołu, za pośrednictwem jednostki organizacyjnej ZUS, która wydała decyzję, do sądu

okręgowego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji. Postępowanie odwoławcze jest wolne od opłat.

INFORMACJE DODATKOWE:

Prawo do otrzymywania deputatu węglowego oraz warunków jakie powinien spełnić uprawniony wielokrotnie był przedmiotem postępowań sądowych.

Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 10 lutego 2021 r. (sygn. akt III AUa 963/20) zauważył, że ekwiwalent za deputat węglowy jest niewątpliwie świadczeniem wywodzącym się ze stosunku pracy na kolei. Przesłankami niezbędnymi do przyznania emerytowi prawa do deputatu węglowego są fakt zatrudnienia na kolei oraz pobieranie już w czasie zatrudnienia deputatu węglowego.

Zdaniem Sądu powołany przepis (art. 74) należy odczytywać w ten sposób, że prawo do deputatu węglowego przysługuje byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia uzyskali emeryturę lub rentę. Istotne jest ustalenie, czy przyznawane świadczenie emerytalne ustalone zostało na podstawie zatrudnienia kolejowego i wówczas prawo do deputatu przysługuje, czy też na podstawie zatrudnienia poza koleją, co wyklucza przyznanie prawa do deputatu.

Analogiczne stanowisko zajął również **Sąd Apelacyjny w Lublinie** w wyroku z dnia 20 maja 2021 r (sygn. akt III AUa 264/21), w którym stwierdzono, że ekwiwalent za deputat węglowy jest świadczeniem wywodzącym się ze stosunku pracy na kolei, co oznacza, że przysługuje byłym pracownikom kolejowym, którzy uzyskali świadczenie emerytalne lub rentowe na podstawie zatrudnienia kolejowego i już w trakcie zatrudnienia przysługiwało im prawo do deputatu węglowego.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 16 maja 2019 r. (sygn. akt III AUa 96/19) w wykładni art. 74 ust. 11 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe" stwierdził, że prawo do deputatu węglowego przysługuje byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia uzyskali emeryturę lub rentę, co w przypadku renty oznacza, że nabycie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w oparciu o zatrudnienie poza koleją wyklucza nabycie prawa do deputatu. Istotne jest zatem ustalenie, czy przyznawane świadczenie rentowe ustalone zostało na podstawie zatrudnienia kolejowego i wówczas prawo do deputatu przysługuje, czy też na podstawie zatrudnienia poza koleją, co wyklucza przyznanie prawa do deputatu.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 20 lutego 2019 r. (sygn. akt III AUa 1367/18) stwierdził, że art. 74 ustawy z 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji Przedsiębiorstwa Państwowego (...) nie wymaga, aby przyznana emerytura była pochodną "wyłącznie" zatrudnienia na kolei oraz aby praca na kolei była wykonywana bezpośrednio przed przyznaniem prawa do świadczenia.

OPRACOWAŁ

Arkadiusz Waszkiewicz

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz